

KONTROLA VEŘEJNÉ SPRÁVY A SPRÁVNÍ DOZOR

PŘEDNÁŠKA K TÉMATŮM:

SPRÁVNÍ SOUDNICTVÍ A JEHO VÝZNAM

Prof. JUDr. Martin Kopecký, CSc.
Katedra veřejného práva a veřejné správy

Soudní ochrana práv jednotlivců před postupy státu

Správní soudnictví

- ochrana subjektivních veřejných práv před nezákonnými postupy správních orgánů

Civilní soudnictví

- rozhodování podle části páté OSŘ
- soudní ochrana ve věcech omezení osobní svobody
- prejudiciální posuzování podzákonných právních předpisů a správních aktů

(Trestní soudnictví)

- Trestní právo hmotné: zakotvení skutkových podstat trestných činů
- Trestní proces

Ústavní soudnictví

- princip subsidiarity ochrany
- rozhodování o návrzích na zrušení zákonů a jiných právních předpisů
- rozhodování o ústavních stížnostech

Veřejná subjektivní práva

- oprávnění jednotlivce vyplývající z norem veřejného práva, právního řádu, na zákonné postupy veřejné moci vůči němu
- veřejná subjektivní práva jsou odrazem povinnosti veřejné moci vystupovat vůči jednotlivcům jen na základě zákona, v jeho mezích a způsobem jím stanoveným. Veřejné subjektivní právo, zkoumané v rámci správního práva, předpokládá, aby právní norma opravňovala nebo zavazovala veřejnou správu k určitému chování a aby daná pravidla ne třeba výlučně, ale minimálně také byla v zájmu jednotlivce, kterému toto subjektivní právo svědčí. Pro existenci subjektivního práva je důležité právní uznání existence zájmu osoby na určitém chování ze strany veřejné moci.
- Ne každé povinnosti veřejné moci odpovídá veřejné subjektivní právo. Nevyplynulo-li by ze zákona něco jiného, neexistuje např. subjektivní právo jednotlivce na výkon správního dozoru, tedy činnosti, ke které je správní úřad ze zákona povinen, byť by výkon dozoru byl v zájmu takového jednotlivce..
- **skupiny veřejných subjektivních práv:**
 - právo na vydání povolení či souhlasu
 - právo na poskytnutí veřejných plnění
 - právo, aby se veřejná moc zdržela nepřípustných zásahů do svobodné sféry jednotlivce
 - procesní práva účastníka řízení
 - právo na řádné odůvodnění správního uvážení
 - právo na účast na výkonu veřejné moci, včetně práva na rovný přístup k voleným a jiným veřejným funkcím a na ochranu před protiprávním zbavením veřejné funkce
 - právo na řádný výkon úřední činnosti z moci úřední, má-li výkon této moci dopad do práv dotčené osoby a není-li jiný nástroj ochrany těchto práv

Obecně ke správnímu soudnictví

činnost nezávislých orgánů poskytujících ochranu práv jednotlivců vůči postupům orgánů veřejné správy nezákonně zasahujícím do těchto práv

různé modely

- zda vykonávají správní soudnictví soudy v technickém smyslu oddělené od správních orgánů, či zda je vykonáváno orgány organizačně zařazenými uvnitř veřejné správy
- v případě, že činnost vykonávají soudy, zda jde o soudy speciální (správní soudy) nebo soudy „řádné“
- v případě, že existují speciální správní soudy, zda existuje jeden všeobecný správní soud, nebo zda existují i další speciální správní soudy
- zda je správní soudnictví vykonáváno na jednom nebo více procesních stupních
- zda je správní soudnictví pokračováním postupu před správními orgány nebo procesně od správního řízení odděleno
- zda je funkcí ochrana subjektivních (veřejných) práv nebo též obecně dodržování objektivního práva
- zda může být před soudem zjišťován skutkový stav či zda se jen vychází ze skutkových zjištění správních orgánů

Tradiční modely správního soudnictví

francouzské (Conseil d'Etat)

anglické (původně jen obecné soudy)

pruské (rozhodování kolegiálních orgánů s laickým a profesionálním prvkem v rámci správy, nebylo omezeno na kasační funkci, nahrazování správního uvážení)

rakouský (předlitavský)

- zvláštní správní soud
- výhradně k ochraně veřejných subjektivních práv
- vykonávat spravedlnost, nikoli nahrazovat správu
- jurisdikce následná, obrana proti konečným aktům správy

Vývoj správního soudnictví na území dnešní České republiky

- rakouský Správní soudní dvůr (1876)
- československý nejvyšší správní soud (1918, až 1952)
- ... zrušení správního soudnictví, soudní přezkum jenom těch rozhodnutí správních orgánů, o nichž to stanovil výslovně zákon (enumerativní výčet), až do r. 1989 prakticky jen ve věcech nemocenských a sociálních, postup dle tehdejší úpravy OSŘ (1963)
- od r. 1990: v souvislosti s obnovením demokratických institucí rozšiřování enumerativního výčtu správních rozhodnutí, které mohl přezkoumat soud
- Listina základních práv a svobod (1991) – čl. 36 odst. 2 – požadavek obecné soudní přezkoumatelnosti správních rozhodnutí
- novela OSŘ č. 519/1991 Sb. - správní soudnictví vykonávané civilními soudy
- Původně nenaplněná Ústava ČR o Nejvyšším správním soudu
- nález Pl. ÚS 16/99 – zrušení části páté OSŘ o správním soudnictví
- zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (! též novela OSŘ – nová část pátá)

Kdo vykonává správní soudnictví?

Krajské
soudy

specializované senáty
(3 členné) a
specializovaní
samosoudci

Nejvyšší
správní soud

V konkrétních věcech
rozhodují senáty (3
členné, 7 členné)
nebo rozšířené senáty
(7 členné, 9 členné)

Pravomoc soudů ve správním soudnictví

- rozhodují
 - o žalobách proti rozhodnutí správního orgánu
 - o žalobách k ochraně proti nečinnosti správního orgánu
 - o žalobách k ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu
 - o kompetenčních žalobách
 - ve věcech volebních a ve věcech místního a krajského referenda
 - ve věcech politických stran a politických hnutí
 - o návrhu na zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části
 - (o návrhu na zrušení služebního předpisu)

Příslušnost soudů ve správním soudnictví

věcná

- krajský soud, nestanoví-li zákon, že je věcně příslušný NSS

místní

- V jehož obvodu je sídlo správního orgánu, který ve věci vydal rozhodnutí v prvním stupni nebo jinak zasáhl do práv
- Výjimka: věci důchodového pojištění ... podle bydliště nebo sídla navrhovatele

kauzální

- KS v Ostravě – ve věcech rozhodnutí o stavbě dopravní infrastruktury
- MS v Praze – o návrhu na zrušení služebního předpisu

Nejvyšší správní soud

zřízen od 1. 1. 2003, již předtím uveden v Ústavě

vrcholný soudní orgán ve věcech patřících do pravomoci soudů ve správním soudnictví

čl. 87 odst. 3 Úst: zákon může stanovit, že namísto ÚS rozhoduje NSS

- o zrušení právních předpisů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu se zákonem - **nenaplněno**
- spory o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy, nepřísluší-li podle zákona jinému orgánu - **naplněno**

Složení NSS

- předseda soudu, místopředseda soudu – jmenuje prezident republiky ze soudců tohoto soudu (kontrasignovaná pravomoc)
- předsedové kolegií (v současnosti nejsou zřízena)
- předsedové senátů
- ostatní soudci

Organizační formy

plénium

(kolegia)

senáty (3 nebo 7 členů)

rozšířené senáty (7 nebo 9 členů)

Působnost NSS

- *rozhoduje ve věcech správního soudnictví stanovených SŘS nebo zvláštním zákonem do věcné příslušnosti tohoto soudu* (o kompetenčních žalobách, v některých věcech volebních a v některých věcech politických stran a hnutí, o některých návrzích na zrušení opatření obecné povahy)
- *rozhoduje o kasačních stížnostech* proti pravomocným rozhodnutím krajských soudů ve správním soudnictví
- *rozhoduje o obnově řízení ve věcech, ve kterých rozhodoval NSS* (ve věcech politických stran a hnutí)
- v zájmu jednotného rozhodování soudů ve správním soudnictví přijímá *stanoviska* k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu (přijímá kolegium nebo plenum NSS nikoli v souvislosti s rozhodovací činností v konkrétní věci, měla by působit váhou své právní argumentace, nejsou právně závazná)
- v zájmu zákonného a jednotného rozhodování správních orgánů přijímá *zásadní usnesení* ke konkrétním právním názorům
- *je kárným soudem* ve věcech upravených v zákoně č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

Možnost judikativního odklonu od dřívějšího právního návoru

- dospěl-li senát NSS při svém rozhodování k právnímu názoru, který je odlišný od právního názoru již vyjádřeného v rozhodnutí NSS, postoupí věc k rozhodnutí rozšířenému senátu
- k postoupení věci senát nepřistoupí, byl-li odlišný právní názor, který chce zaujmout, již vysloven ve stanovisku NSS

Vybraná obecná ustanovení o řízení ve správním soudnictví

Část třetí, hlava I - § 32 až 64

použijí se použijí pro jednotlivé (zvláštní) druhy řízení, neobsahují-li zvláštní ustanovení o řízení něčeho jiného

Subsidiarita OSŘ

- Nestanoví-li SŘS jinak, použijí se pro řízení ve správním soudnictví podle § 64 SŘS přiměřeně ustanovení části první a třetí OSŘ.
- Např. se použije ustanovení § 5 OSŘ o poučování účastníků o jejich procesních právech a povinnostech.

Účastníci řízení

- Účastníci řízení (§ 33 SŘS)
 - navrhovatel (žalobce) a odpůrce (žalovaný), o němž to stanoví zákon, popř. jsou účastníky ti, o nichž to stanoví SŘS v úpravě o jednotlivých řízeních.
- Způsobilost být účastníkem
 - má ten, kdo má právní osobnost, a správní orgán, jinak i ten, komu ji zákon přiznává.
- Procesní způsobilost (způsobilost samostatně činit v řízení úkony)
 - má účastník v tom rozsahu, „v jakém má způsobilost vlastními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti“ (text § 33 odst. 3 SŘS), tedy – v případě fyzické osoby – v jakém je svéprávný. Ač právníckým osobám svéprávnost podle koncepce ObčZ nenáleží, v procesním právu na ně lze hledět jako na procesní způsobilé, když úkony činěné osobou jednající za ní budou přímo procesními.
 - procesní způsobilost má i správní orgán a také ten, kdo je podle zákona oprávněn podat návrh

Osoby zúčastněné na řízení

- § 34 SŘS
- osoba, která byla přímo dotčena ve svých právech a povinnostech vydáním napadeného správního rozhodnutí, tím, že rozhodnutí nebylo vydáno, jakož i ta, která může být přímo dotčena zrušením správního rozhodnutí nebo vydáním navrhovaného rozhodnutí soudu, není-li účastníkem a výslovně soudu oznámila, že bude v řízení práva osoby zúčastněné na řízení uplatňovat
- navrhovatel je povinen v návrhu označit osoby, které přicházejí v úvahu jako osoby zúčastněné na řízení, jsou-li mu známy.
- předseda senátu takové osoby vyrozumí o probíhajícím řízení a vyzve je, aby oznámily ve stanovené lhůtě, zda v řízení budou uplatňovat práva osoby zúčastněné na řízení
- Není-li stanoveno jinak, má stejná procesní práva a povinnosti jako účastník, např. právo předkládat písemná vyjádření, nahlížet do spisu, být vyrozuměn o nařízeném jednání a žádat, aby jí bylo při jednání uděleno slovo
- doručuje se jí žaloba, některá usnesení, rozhodnutí, jímž se řízení u soudu končí
- nemůže disponovat předmětem řízení, **je ale oprávněna podat kasační stížnost**

Žaloby k ochraně subjektivních veřejných práv

- proti rozhodnutí správního orgánu
- k ochraně před nečinností správního orgánu
- k ochraně před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu
- kdy podat jakou žalobu?

Řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu

- pojem „rozhodnutí“ - úkon správního orgánu, jímž se zakládají, mění, ruší nebo závazně určují práva nebo povinnosti jednotlivce
- „právo“ - konkrétní subjektivní právo, oprávnění, možnost chovat se určitým způsobem vyplývajícím z objektivního práva, povinností - subjektivní povinnost, nutnost chovat se objektivním právem stanoveným způsobem.
- **jaký úkon je rozhodnutím?** Materiální (obsahované) hledisko, v některých případech i v kombinaci s formálním hlediskem.
- Z obsahového hlediska: úkon, který je schopný zasáhnout do subjektivních veřejných práv žalobce.
 - úkony, kterými jsou upraveny (založeny, měněny, rušeny nebo závazně určeny) subjektivní veřejná hmotná práva nebo povinnosti.
 - rozhodnutí procesní, v jejichž důsledku nedošlo k meritornímu projednání věci, např. rozhodnutí o zamítnutí odvolání pro opožděnost nebo nepřípustnost, rozhodnutí o zamítnutí žádosti o obnovu řízení atd.
 - procesní úkony správního orgánu, jejichž důsledkem může být zásah do právní sféry založené dřívějším pravomocným rozhodnutím, např. rozhodnutí o nařízení obnovy řízení.
- zásadně se má jednat o písemný formalizovaný akt s přezkoumatelným obsahem.
- pojem „správní orgán“ § 4 odst. 1 písm. a) SŘS

Druhy žalob

obecná žaloba

zvláštní žaloby
ve věcech
veřejného
zájmu

žaloby ve
věcech územní
samosprávy

Aktivní žalobní legitimace (k obecné žalobě)

- § 65
- ten, kdo tvrdí, že byl rozhodnutím správního orgánu zkrácen na svých právech, a to veřejných subjektivních hmotných právech, přímo nebo v důsledku porušení takových svých práv v předcházejícím řízení. Žalobou se může domáhat zrušení rozhodnutí nebo vyslovení jeho nicotnosti, popř. upuštění od trestu uloženého za správní delikt nebo jeho snížení.
- ten, kdo nemá aktivní legitimaci podle § 65 odst. 1 SŘS, tedy nemohl být rozhodnutím zkrácen na svých subjektivních veřejných hmotných právech, ale byl účastníkem řízení před správním orgánem a tvrdí, že postupem správního orgánu byl zkrácen na právech, která mu přísluší (půjde o práva procesní), takovým způsobem, že to mohlo mít za následek nezákonné rozhodnutí.
 - Žalobní legitimaci má i osoba, o jejíž hmotných subjektivních právech nebo povinnostech se v řízení před správním orgánem nerozhodovalo, avšak která na základě úpravy ve zvláštním zákoně vystupovala jako účastník řízení před správním orgánem a náležela jí z tohoto důvodu příslušná procesní práva (např. navrhopvat důkazy, vyjadřovat se k podkladům pro rozhodnutí atd.). Např. obec, na jejímž území má být umístěna stavba nebo uskutečněn jiný záměr - účastník územního řízení, spolek, jehož předmětem činnosti je ochrana přírody a krajiny, byl-li účastníkem řízení vedeném podle zákona o ochraně přírody a krajiny

Zvláštní žalobní legitimace

- § 66
- nejvyšší státní zástupce, jestliže k jejímu podání shledá závažný veřejný zájem. Úvaha nejvyššího státního zástupce, zda je ve věci dán závažný veřejný zájem, nepodléhá přezkumu správními soudy.
- veřejný ochránce práv nebo ochránce práv dětí, jestliže k jejímu podání prokáže závažný veřejný zájem.
- blanketní ust. § 66 odst. 1 SŘS za podmínek určených zákony upravujícími řízení před správními orgány ten správní orgán, o němž to takový zákon stanoví
- blanketní ust. § 66 odst. 4 ten, komu toto oprávnění výslovně svěruje zvláštní zákon nebo mezinárodní smlouva, která je součástí právního řádu. Např. žaloba dotčené veřejnosti podle § 9d zák. č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí.

Žaloby ve věcech samosprávy

- § 67
- Ust. SŘS o žalobě proti rozhodnutí se přiměřeně použijí též v případě žalob ve věcech samosprávy, které lze podat v případech vyplývajících z obecního zřízení, krajského zřízení nebo zákona o hlavním městě Praze:
- v rámci dozoru nad samostatnou působností správní orgán, kterému je svěřena pravomoc podat žalobu proti usnesení nebo opatření orgánu územního samosprávného celku v samostatné působnosti, odporují-li zákonu nebo jinému právnímu předpisu
- územní samosprávný celek proti rozhodnutí správního orgánu o rozpuštění zastupitelstva

Účastníci řízení

- Žalobce
- Správní orgán, který rozhodl v posledním stupni (*na který jeho působnost přešla*)
- (osoby zúčastněné na řízení – nejsou účastníky řízení)

Lhůta pro podání žaloby

- § 72
- do dvou měsíců poté, kdy rozhodnutí bylo žalobci oznámeno, nestanoví-li zvláštní zákon jinou lhůtu
- Pokud se žalobci rozhodnutí neoznamuje, běží tato lhůta ode dne, kdy se prokazatelně s rozhodnutím seznámil, nejpozději lze žalobu podat do 1 roku od právní moci rozhodnutí
- žalobu k ochraně veřejného zájmu může nejvyšší státní zástupce nebo veřejný ochránce práv nebo ochránce práv dětí podat do tří let od právní moci rozhodnutí, nestanoví-li zvláštní zákon jinak, a nenabývá-li rozhodnutí právní moci, od doručení rozhodnutí poslednímu účastníku, který proti němu mohl žalobu sám podat

Dispoziční zásada, její prolomení

- soud přezkoumává napadené výroky správního rozhodnutí zásadě jen v mezích žalobních bodů (§ 75 odst. 2 SŘS). Soud neprovádí obecný přezkum zákonnosti napadeného rozhodnutí správního rozhodnutí
- K některým vadám přihlíží soud z úřední povinnosti, zejm:
 - k nicotnosti správního rozhodnutí: zjistí-li soud, že rozhodnutí trpí takovými vadami, které vyvolávají jeho nicotnost, vysloví rozsudkem tuto nicotnost i bez návrhu;
 - k vadám řízení, pokud brání věcnému projednání žaloby v mezích uplatněných žalobních bodů (např. nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu);
 - k některým skutečnostem významným z hlediska hmotného práva, jako např. prekluzi – zániku práva jeho neuplatněním či absolutní neplatnost smlouvy;
 - v oblasti správního trestání k zásadě ne bis in idem, obsažené v čl. 40 odst. 5 Listiny, k protiprávnosti postihovaného jednání
- Soud vychází při přezkoumávání rozhodnutí ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. *Někdy výjimky.*

Způsoby rozhodnutí

- Neodmítne-li soud žalobu nebo nezastaví-li řízení, rozhodne o žalobě ve věci samé rozsudkem takto:
- zruší rozhodnutí správního orgánu
 - pro nezákonnost nebo pro vady řízení (procesní pochybení v řízení před správním orgánem, které mohlo mít vliv na zákonnost napadeného rozhodnutí). Pro nezákonnost zruší soud napadené rozhodnutí i tehdy, pokud správní orgán překročil zákonem stanovené správní uvážení nebo jej zneužil.
 - může podle okolností zrušit i rozhodnutí správního orgánu nižšího stupně
 - zruší-li soud napadené rozhodnutí, vrátí věc žalovanému správnímu orgánu k dalšímu řízení
 - možnost zrušení i závazného podkladu napadeného rozhodnutí
- prohlásí rozhodnutí správního orgánu za nicotné
- upustí od trestu za správní delikt uloženého rozhodnutím správního orgánu nebo tento trest sníží
 - Soudu náleží moderační právo upustit od trestu za správní delikt nebo takový trest snížit v mezích zákonem dovolených, nejsou-li důvody pro zrušení napadeného rozhodnutí pro nezákonnost nebo vady řízení. Soud je oprávněn k tomu zásahu do správního rozhodnutí tehdy, je-li uložený správní trest zjevně nepřiměřený, soud je v takovém případě oprávněn nahradit správní uvážení o výši sankce, které považuje za zjevně nesprávné, uvážením soudním.
- žalobu zamítne
 - Věcně žalobu zamítne, není-li důvodná.

Řízení o žalobě na ochranu proti nečinnosti správního orgánu

- součástí práva na spravedlivý proces je právo na projednání věci v přiměřené lhůtě
- porušení povinnosti projednat věc v přiměřené lhůtě může být jiným zásahem do ústavně zaručených základních práv a svobod (čl. 38 odst. 2 Listiny)
- až do nabytí účinnosti SŘS bylo možné poskytnout soudní ochranu proti nezákonné nečinnosti veřejné správy jen na základě ústavní stížnosti, došlo-li nečinností k zásahu do základního práva

Jaké veřejné subjektivní právo je chráněno žalobou?

- žaloba proti nečinnosti správního orgánu je žalobou k ochraně veřejného subjektivního práva na vydání rozhodnutí ve věci nebo osvědčení
- nelze se domáhat nápravy jiné nečinnosti veřejné správy, spočívající např. v nevydání normativního aktu, nezahájení správního řízení z úřední moci, nevydání jen procesního rozhodnutí či neprovedení faktických úkonů
- subjektivní veřejné právo na vydání rozhodnutí ve věci nenáleží nejenom žadateli, který zahájil správní řízení svou žádostí, ale i dalším účastníkům řízení

Lhůta pro podání žaloby

- nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy ve věci, v níž se žalobce domáhá ochrany, marně proběhla lhůta stanovená zákonem pro vydání rozhodnutí nebo osvědčení, a není-li taková lhůta stanovena, ode dne, kdy byl žalobcem vůči správnímu orgánu nebo správním orgánem proti žalobci učiněn poslední úkon

Zkoumání důvodnosti žaloby

- Soud rozhoduje o žalobě na základě skutkového stavu zjištěného ke dni svého rozhodnutí.
- Zkoumá důvodnost požadavku, aby byla správnímu orgánu uložena povinnost vydat rozhodnutí, nepředjímá však meritorní obsah budoucího rozhodnutí.
- Je-li žaloba důvodná, uloží soud rozsudkem správnímu orgánu povinnost vydat rozhodnutí nebo osvědčení a stanoví k tomu přiměřenou lhůtu, ne však delší, než kterou určuje zvláštní zákon.
- Není-li žaloba důvodná, zamítne ji.

Žaloba k ochraně před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením

- nečinnostní a zásahová žaloba jsou podpůrným prostředkem ochrany subjektivních veřejných práv pro případy, v nichž nelze použít žalobu proti rozhodnutí správního orgánu.
- rozdíl mezi žalobou proti rozhodnutí správního orgánu a zásahovou žalobou spočívá ve formě aktů nebo úkonů, proti nimž uvedené žaloby chrání:
 - žaloba proti rozhodnutí správního orgánu chrání proti aktům majícím obecně povahu (individuálního) správního aktu
 - zásahová žaloba chrání proti jakýmkoli jiným aktům či úkonům veřejné správy směřujícím proti jednotlivci, které jsou způsobilé zasáhnout sféru jeho práv a povinností a které nejsou pouhými procesními úkony technicky zajišťujícími průběh řízení.

Zásahem nejsou jen akty neformální povahy či faktické úkony, ale i o jakékoli jiné konání či opomenutí konat, nelze-li je podřadit pod pojem rozhodnutí.

Zásahem proto může být i nezákonná nečinnost spočívající v neučinění nějakého úkonu jiného než rozhodnutí.

Kdo a čeho se může domáhat?

- Každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu („zásah“), který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, může se žalobou domáhat
 - ochrany proti němu nebo
 - určení toho, že zásah byl nezákonný.

I když by byl zásah nezákonný, nemůže podat žalobu kdokoli, ale pouze ten, kdo tvrdí přímé zkrácení ve svých právech, žaloba nemá povahu actio popularis.

Žalovaný

- správní orgán, který podle žaloby provedl zásah; jde-li o zásah ozbrojených sil, veřejného ozbrojeného sboru, ozbrojeného bezpečnostního sboru nebo jiného obdobného sboru, který není správním orgánem, anebo příslušníka takového sboru, je žalovaným správní orgán, který takový sbor řídí nebo jemuž je takový sbor podřízen, a u obecní policie obec
- Jak určit správně žalovaného, výzva soudu k úpravě označení žalovaného

Lhůta pro podání žaloby

- do dvou měsíců ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o nezákonném zásahu, nejpozději však podat do dvou let od okamžiku, kdy k němu došlo

Rozhodný stav

- Soud rozhoduje na základě skutkového stavu zjištěného ke dni svého rozhodnutí
- rozhoduje-li soud pouze o určení toho, zda zásah byl nezákonný, vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době zásahu

Rozsudek

- Je-li žaloba důvodná, určí soud, že provedený zásah byl nezákonný, a trvá-li takový zásah nebo jeho důsledky anebo hrozí-li jeho opakování, zakáže správnímu orgánu, aby v porušování žalobcova práva pokračoval, a přikáže, aby, je-li to možné, obnovil stav před zásahem.
- Není-li žaloba důvodná, soud žalobu zamítne.

Opatření obecné povahy - znaky

OOP - správní akt smíšené povahy, překlenutí abstraktních aktů (právních předpisů správy) a konkrétních správních aktů

v konkrétní věci závazně upravuje právní poměry druhově, nikoli individuálně určených osob

kombinace abstraktní a konkrétní regulace

jednostrannost

úkon s přímo působícími právními účinky

formalizovaný úkon

právně závazný

směřuje vůči nepodřízeným adresátům

Formální a materiální pojetí OOP

Zda se vydává jen v případech, kdy to zákon výslovně ukládá, nebo

Zda se vydává ve všech případech, kdy jsou naplněny z obsahového hlediska pro určitý úkon pojmové znaky OOP

Formální pojetí: zásady územního rozvoje, územní plán, stanovení místní a přechodné úpravy provozu na pozemních komunikacích, stanovení klidových území národního parku

Jen materiální pojetí: vyhlášení nových voleb do zastupitelstva obce, sdělení MPSV o závaznosti kolektivní smlouvy vyššího stupně i pro další zaměstnance

Vznik OOP

- Správní orgán zahajuje řízení o vydání a vydává OOP z moci úřední, nevyplývá-li ze zvláštní úpravy, že tak může činit na návrh oprávněné osoby
- Nejedná se o správní řízení!
- Správní orgán po projednání s dotčenými orgány zveřejní návrh OOP
- Možnost vznášet připomínky a námítky
- Vydání OOP, obsahuje odůvodnění, účinnost OOP

Pozbytí účinků OOP

Uplynutím doby účinnosti OOP

Pozdějším OOP, které nahradí
předchozí

V důsledku přezkumného řízení
(nadřízeným orgánem)

Rozsudkem ve správním soudnictví

Řízení o návrhu na zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části

- Procesní úprava řízení o návrhu na zrušení OOP byla do SŘS zavedena zákonem č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích (dříve, než byl institut opatření obecné povahy zakotven do spr. řádu)

Aktivní legitimace

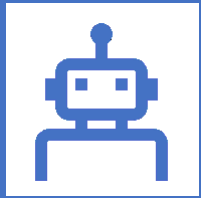
- ten, kdo tvrdí, že byl na svých právech opatřením obecné povahy, vydaným správním orgánem, zkrácen – lhůta podle § 101b odst. 1 SŘS
 - ten, kdo je současně oprávněn podat žalobu nebo jiný návrh ve věci, ve které bylo opatřením obecné povahy užito (incidenční přezkum OOP) – bez ohledu na lhůtu podle § 101b odst. 1 SŘS - může navrhnout zrušení opatření obecné povahy jen společně s takovým návrhem.
 - obec, jde-li o opatření obecné povahy vydané krajem, resp. orgánem kraje
 - nejvyšší státní zástupce
 - veřejný ochránce práv nebo ochránce práv dětí
-
- **odpůrcem** je v řízení ten, kdo opatření obecné povahy vydal.

Lhůta

- Návrh na zrušení opatření obecné povahy lze podat do 1 roku ode dne, kdy opatření obecné povahy nabylo účinnosti.
- Problém incidenčního přezkumu!!!
- *§ 101b odst. 1 SŘS: Návrh lze podat do 1 roku ode dne, kdy návrhem napadené opatření obecné povahy nabylo účinnosti. Zmeškání lhůty pro podání návrhu nelze prominout, a to ani ve vazbě na navazující správní rozhodnutí, opatření nebo jiný úkon nahrazující rozhodnutí. (je-li podán návrh až po 1 roce, co nabylo OOP účinnosti, může navrhopvat jen, že se OOP nebo jeho část nepoužijí v jeho věci)*
- NSZ, veřejný ochránce práv a ochránce práv dětí do 3 let ode dne nabytí účinnosti OOP

Návrh a rozhodnutí

- Soud je při svém rozhodování vázán rozsahem a důvody návrhu.
- Věcně soud o návrhu rozhodne rozsudkem tak, že
 - zruší OOP nebo jeho část dnem, který v rozsudku stanoví, jestliže je v rozporu se zákonem, nebo že ten, kdo je vydal, překročil meze své působnosti a pravomoci, anebo že OOP nebylo vydáno zákonem stanoveným způsobem
 - návrh zamítne, není-li důvodný.
- Bylo-li na základě OOP, které bylo zrušeno (jeho části) rozhodnuto o správním deliktu a toto rozhodnutí nabylo právní moci, ale nebylo dosud vykonáno, je zrušení takového OOP důvodem pro obnovu řízení podle ustanovení příslušného procesního předpisu. Jinak zůstávají práva a povinnosti z právních vztahů vzniklých před zrušením opatření obecné povahy nebo jeho částí nedotčena.
- Soud rozhodne o návrhu do 90 dnů poté, kdy návrh došel soudu.

Opravné prostředky ve správním soudnictví

- řízení ve správním soudnictví je procesně jednoinstanční řízení bez možnosti podat řádný opravný prostředek.
- proti rozhodnutí soudu vydanému ve věci správního soudnictví jsou opravné prostředky přípustné, jen stanoví-li tak SŘS (§ 53 odst. 3 SŘS).
- mimořádnými opravnými prostředky ve správním soudnictví jsou
 - *kasační stížnost*
 - *obnova řízení*

Kasační stížnost

Povaha a přípustnost kasační stížnosti

- *kasační stížnost je opravným prostředkem proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví.* Je přípustná proti každému rozhodnutí krajského soudu, není-li zákonem výslovně stanoveno, že je nepřipustná.
- *kasační stížnost je nepřipustná:*
 - ve věcech volebních
 - směřuje-li jen proti výroku o nákladech řízení nebo důvodům (odůvodnění) rozhodnutí
 - proti rozhodnutí, jímž KS rozhodl znovu poté, kdy jeho původní rozhodnutí zrušil NSS, ledaže je namítáno, že se KS neřídil závazným právním názorem NSS
 - proti rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení
 - proti rozhodnutí, které je podle své povahy dočasné
 - opírá-li se o jen o jiné důvody, které jsou uvedeny v § 103 SŘS jako důvody pro podání kasační stížnosti
 - opírá-li se o důvody, které stěžovatel neuplatnil v řízení před krajským soudem, ač tak mohl učinit

Důvody kasační stížnosti

kasační stížnost lze podat *jen z taxativně uvedených důvodů*, které jsou však vymezeny dosti široce.

důvodem může být:

- nezákonnost rozhodnutí KS spočívající v nesprávném posouzení právní otázky (např. nesprávná aplikace nebo výklad hmotného nebo procesního práva)
- vady řízení před KS spočívající v tom, že KS nezrušil rozhodnutí správního orgánu, ač tak učinit měl pro vady v řízení před správním orgánem, neboť
 - bylo v řízení před krajským soudem důvodně vytýkáno, že skutková podstata, z níž vycházel správní orgán, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo byl při jejím zjišťování správním orgánem porušen procesní předpis tak, že to mohlo ovlivnit zákonnost správního rozhodnutí, nebo
 - rozhodnutí správního orgánu bylo nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost
- zmatečnost řízení před soudem spočívající např. v chybějících podmínkách řízení, rozhodování vyloučeným soudcem nebo nesprávně obsazeným soudem
- nepřezkoumatelnost rozhodnutí KS pro jeho nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů (odůvodnění)
- jiná vada řízení před soudem, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé
- nezákonnost rozhodnutí o odmítnutí návrhu nebo o zastavení řízení

Účastníci řízení o kasační stížnosti

stěžovatel a všichni, kdo byli účastníky původního řízení před KS

kasační stížnost může podat (stěžovatelem může být):

- *účastník soudního řízení, z něhož napadané rozhodnutí vzešlo, nebo osoba zúčastněná na řízení*
- (včetně osoby, o které KS nesprávně vyslovil, že není osobou zúčastněnou na řízení, a osoby, která práva osoby zúčastněné na řízení uplatnila až po vydání napadeného rozhodnutí KS)

stěžovatel musí být zastoupen advokátem (výjimka: má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, právnické vzdělání, které je jinak vyžadováno pro výkon advokacie)

Podání a účinky kasační stížnosti

- kasační stížnost musí být podána *do dvou týdnů* po doručení rozhodnutí krajského soudu
- podává se u NSS
- nemá-li kasační stížnost všechny zákonem požadované náležitosti již při jejím podání, musí být tyto náležitosti doplněny ve lhůtě jednoho měsíce od doručení usnesení vydaného předsedou senátu, kterým byl stěžovatel vyzván k doplnění podání (tato koncentrační lhůta může být prodloužena nejdéle o další měsíc)
- kasační stížnost *nemá ze zákona odkladný účinek* ve vztahu k napadenému rozhodnutí KS. NSS jej však může na návrh stěžovatele přiznat. Bylo-li předmětem řízení správní rozhodnutí, měl by NSS v usnesení, kterým rozhoduje o přiznání odkladného účinku, vymezit rozsah tohoto odkladného účinku, tj. zda se vztahuje pouze na rozhodnutí krajského soudu nebo jeho část nebo pouze na správní rozhodnutí přezkoumávané v řízení před KS či na část tohoto správního rozhodnutí, anebo na soudní i správní rozhodnutí (či jejich části) současně.
- kasační stížnost musí uvádět, v jakém rozsahu (proti jakým výrokům) a z jakých důvodů stěžovatel napadá rozhodnutí KS

Dispoziční zásada

- NSS je vázán *rozsahem* kasační stížnosti vázán
- výjimkou je případ, kdy je na napadeném výroku závislý výrok, který napaden nebyl (pokud by NSS uznal důvodnost kasační stížnosti, zrušil by z důvodu provázanosti s napadeným a rušeným výrokem rozhodnutí KS i výrok na něm závislý), nebo je-li rozhodnutí správního orgánu, které přezkoumával KS, podle NSS nicotné
- NSS je vázán *důvody* kasační stížnosti, jak je vymezil stěžovatel
- to neplatí, bylo-li řízení před KS zatíženo procesní vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, je-li napadené rozhodnutí KS nepřezkoumatelné, jakož i v případech, kdy je rozhodnutí správního orgánu nicotné

Rozhodnutí NSS

- *usnesením řízení zastaví* (např. z důvodu zpětvzetí kasační stížnosti, pro nezaplacení soudního poplatku)
- *usnesením kasační stížnost odmítne* (např. pro její opožděnost, je-li podána někým, kdo k tomu nebyl oprávněn, je-li kasační stížnost nepřipustná). Ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, odmítne NSS kasační stížnost pro *nepříjatelnost*, jestliže svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele
- je-li kasační stížnost důvodná, *rozsudkem zruší rozsudek KS*. V takovém případě rovněž:
 - rozhodne tak, že *věc vrátí KS k dalšímu řízení*; KS je pak vázán právním názorem NSS vysloveným ve zrušovacím rozhodnutí;
 - *řízení zastaví, návrh odmítne nebo rozhodne o postoupení věci*, jestliže k takovému rozhodnutí byly již důvody v řízení před KS;
 - *sám rozhodne ve věci*, pokud k tomu byly důvody již v řízení před KS (NSS takto může rozhodnout o zrušení rozhodnutí správního orgánu nebo vyslovení jeho nicotnosti, o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části nebo vyhoví návrhu na ochranu ve věci místního nebo krajského referenda);
- *rozsudkem zamítne kasační stížnost*.

Obnova řízení

Obnova řízení ve věcech správního soudnictví je mimořádným opravným prostředkem v řízeních ukončených pravomocným rozsudkem.

Řízení se obnoví na návrh účastníka z důvodu, že vyšly najevo důkazy nebo skutečnosti, které bez jeho viny nebyly nebo nemohly být v původním řízení uplatněny, popřípadě bylo jinak rozhodnuto o předběžné otázce, jestliže výsledek obnoveného řízení může být pro něj příznivější.

Přípustno st

Jen v řízení o ochraně před zásahem správního orgánu a ve věcech politických stran a hnutí

Není přípustná proti rozhodnutí o kasační stížnosti

Fáze obnovy řízení

1. *řízení o povolení obnovy*: soud, který vydal rozhodnutí, proti němuž návrh na obnovu směřuje, povolí usnesením obnovu, shledá-li pro to důvody, jinak ji zamítne. Lhůta pro podání návrhu na obnovu činí 3 měsíce ode dne, kdy se ten, kdo obnovu navrhuje, dozvěděl o důvodu obnovy. Objektivní lhůta pro podání návrhu na obnovu činí 3 roky od právní moci napadeného rozhodnutí, poté může být podán návrh jen tehdy, jestliže byl zrušen trestní rozsudek, kterým byl soud ve správním soudnictví při svém rozhodování vázán. Právní mocí rozhodnutí o povolení obnovy se ze zákona odkládá vykonatelnost původního rozhodnutí až do právní moci rozhodnutí v obnoveném řízení

2. *obnovené řízení*: soud, který vedl původní řízení, v něm po pravomocném povolení obnovy pokračuje. Novým rozhodnutím v obnoveném řízení se nahrazuje původní rozhodnutí

DĚKUJI ZA POZORNOST

Jungmannova 17 | 110 00 Praha 1 | Česká republika
cevro.cz